

WHAREKAHIKA KI WHAREKAURI.

(NA TIPI-WHENUA.)

HE PITOPITO KORERO.

KUA paenga nga korero mo Wharekauri me ona iwi me ona kai he pitopito noa enei, he mea mahue. Ki te korero a Hapurona Pawa ki a au, i poropititia e Moturarangi, he poropiti no te Moriori i te mea kahore ano te pakeha me te Maori kia tae noa ki Wharekauri, i mea ia, "Kei te haere mai tetahi iwi, he iwi kino, ko Tukaingakau te ingoa, hei muri atu he iwi pai he iwi ma." Ko te iwi kino he Maori, he patu tangata ne kai tangata, ko te iwi pai he pakeha.

Ko nga tangata tuatahi ki te kauwhau i te Rongo Pai ki Wharekauri ko Pita Hongihongi raua ko Hakaraia, no muri mai i enei tangata ka tae a Pihopa Herewini; no te tau 1868 ka mutu te whakaponu ki Wharekauri.

Kua whakaaturia ake e au he iwi kotahi ano te Maori raua ko te Moriori, a kotahi ano te putahi o raua reo. Na te roa o te wehenga o enei iwi e rua ka rereke nga reo. Tena koa, ata tirohia enei kupu.

Tena koe = Tena mono koe na.

Haere ra = Haere ra; ko taua dara.

Ka nui, ka nui = Ku ai, ku ai.

He ingoa ke ano mo te tangata i runga i te maha o ona tau.

Tamaiti Whanau hou = metoke.

8 tau = tapani.

15-20 " = tue.

30 " = toroihe.

50 " = popo.

70 " = kaimi.

Mo te wahine he ingoa ke

10 tau = kaimi wahine.

20 " = titaha.

40 " = koromuhue.

60 " = teapuku.

10 " = taubungai.

Kua whakaaturia ake e au ko tetahi o nga tino rangatira nana nei i rauputa a Wharekauri ko Pomare, a kati i te mea kua tuhia e au nga whakapapa o nga Moriori, he mea tika

ki taku whakaaro te tuhi hoki i te whakapapa o Pomare, kia marama ai ko wai ranei ana uri i te ao nei. Ko tenei whakapapa na tetahi o nga mokopuna a Pomare i whakataki mai ki au, a e hiahia ana etahi o ona uri kia taia.

Ngaturua.

Manukonga. = Ehu (w).

Tiwai.

Pomare = Tawhiti.

Kapu.

Hamuera.

Te Kehu (w).

Kapu (w) = Te Rangibiroa.

Te Hiko = Hera (no Kahungunu).

Hani Kamu raua ko Mere te Aka (w).

No te matenga o Manukonga ka moe tana pouaru a Ehu i a Piritaka.

Piritaka = Ehu.

Kaipuke = Te Waero (w).

Ngatai = Reriti

Ngaumu (w) = Te Piringatapu (he pakeha).

Merana me ona taina II.

Naera = Hemi

Tiwai
= Te Hautonga

Maui Piri Te Hia Pipi
(Takuta Pomare)

Ko te mokopuna a Pomare kei te ora ko Mere te Aka kei Porirua e noho ana.

PANUITANGA.

KUA puta mai te kupu a te Komiti whakahaere o te whakakitekite ahuwhe-nua o Turanga nei (A. & P. Show) kia tonoa nga Maori kia tuku mea mai mo taua whakakitekite a te 23 me te 24 o nga ra o Oketopa nei. Ko te whakauru 1/- ko nga moni parahi-ke katoa e £5. Ko nga mea enei e tuku mai:

He potae raranga, he tokotoko whakairo, he kahu Maori, he kete, he takapau, he patu Maori, he waka, he mea whakapai-pai a te Maori.

E te iwi he mea pai rawa tenei, haunga te taha ki te moni engari he hapai i a taua nei taonga i a te Maori.